

VAN PROTEST NAAR SAMENWERKING

Acht jaar Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee



IK PAS OP HET
WAD

WADDENZEE
WERELDERFGOED



6



24



12



32



29



40

Colofon

Opdrachtgever:
Vereniging van Waddenzeegemeenten
en het Samenwerkingsverband
van Waddeneilanden

Met medewerking van:
Jan Beekman, Hans Danel,
Roger Davids, Eelke Sybren Dijkstra,
Piet Dijkstra, Robbert van der Eljk,
Annelies van der Goot, Hartger Griffioen,
Geert Hoogerduijn, Roelf Hovinga,
Christiaan Kooistra, Froukje Krist,
Jook Nauta, Frank Oosterhoff,
Karina Pool, Henk Postma, Edwin Raap,
Tineke Schokker, Bertus van der Tuuk,
Marjan Veenendaal, Peter van Weelderen,
Pam Wennekes, Kor Wijngaarden,
Els van der Zee en Inge Zuidema.

Eindredactie: Christiaan Kooistra

Ontwerp en realisatie:
Buromeeuw

Coördinatie: Inge Zuidema
Vormgeving: Ingrid Dam

Fotografie:
Sanne van Gemerden, Christiaan Kooistra,
Bert Meerstra, Natuurmonumenten,
Jook Nauta, Gerard Roos, SkyFixion,
Harold Slomp, Marjan Veenendaal,
Els van der Zee en Albert-Jan Zijlstra.

Juni 2019

INHOUD

Voorwoord	5
Waddenhavens: van tegenstellingen naar saamhorigheid	6
Ambassadeurs van de Wadden	8
Ik pas op het Wad! Erecode voor wadliefhebbers	12
De Razende Bol	14
Interview met wadwachter Frank Oosterhoff	16
Aan het woord: Marjan Veenendaal	17
Communicatie Actieplan Vaarrecreatie	18
Programmamanager Jan Beekman blikt vooruit	20
Passantenhaven Dellewal	22
Sfeerreportage Monitoringsonderzoek Waddenzee	24
Dertig jaar vaarrecreatie in vogelvlucht	26
Waddenunit: ogen en oren van het Wad	29
Artikel 20-gebieden	30
Miljoenencampagne voor duurzaam toerisme	32
Monitoring op basis van data	34
Aan het woord: Hans Danel	36
Nieuwe oplossing zomervaarroute Waardgronden Terschelling	40
Ik pas op het Wad! Genieten met respect voor de waddennatuur	42



Voorwoord

Houden van de Waddenzee en genieten. Genieten van vogels, rust en ruimte. Van het licht dat iedere dag anders is. Van een horizon die de ene keer een bijna strenge lijn is en de andere keer onzichtbaar het water laat overgaan in de lucht. Een gebied om op een verantwoorde manier in te recreëren en tegelijkertijd goed te beschermen.

Die combinatie leek destijds bijna onmogelijk. Vaarrecreatie zou niet kunnen zonder de natuur geweld aan te doen. Stakeholders stonden soms lijnrecht tegenover elkaar en een oplossing leek oneindig ver weg. Maar de betrokkenheid van alle partijen was groot en we realiseerden ons dat het toegankelijk houden van de Waddenzee voor recreanten juist heel goed was voor het besef dat dit prachtige gebied op de juiste wijze beschermd moest (en moet) worden. En dat genieten en beschermen hand in hand zouden moeten gaan.

En als je je dat realiseert, dan kun je het gesprek aangaan. Dat is gebeurd en het heeft geresulteerd in de ondertekening van het Convenant Vaarrecreatie op 3 december 2007. Geen eindpunt, maar de start van een traject van samenwerken. Verschillende projecten zijn uitgevoerd, allemaal in het licht van "genieten van- en passen op" de Waddenzee. Er kwam een Erecode en er kwamen gastheren en -vrouwen, een lesprogramma voor scholen en natuurlijk een heel communicatietraject. Alles om ervoor te zorgen dat mensen weten wat wel of niet goed is voor de Waddenzee zodat ze op een verantwoorde manier kunnen genieten van ons mooie Werelderfgoed.

Na het Convenant Vaarrecreatie kwam het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee, ook weer om ervoor te zorgen dat iedereen op het Wad zich houdt aan de Erecode. Dan is er ruimte genoeg voor mens en dier.

En nu is ook het Actieplan afgerond. Dat betekent niet dat wij klaar zijn met de Waddenzee. We moeten er met elkaar voor blijven zorgen dat we de inhoud en de bedoeling van de Erecode goed op het netvlies houden. En er aan blijven werken. Dit magazine geeft een terugblik op alles wat we zijn tegengekomen en vooral op wat er is bereikt. En tegelijkertijd een blik op de toekomst. De kern blijft: Ik pas op het Wad. Ik wens u als lezer veel plezier bij het lezen van dit magazine.

Vlieland, april 2019

Tineke Schokken-Strampel

(In 2007 gedeputeerde in Fryslân en van april 2015 tot heden burgemeester op Vlieland)



Ondertekening Actieplan Vaarrecreatie.
Den Oever, januari 2014

WADDENHAVENS: VAN TEGENSTELLINGEN NAAR SAAMHORIGHEID

Het is nog niet zo lang geleden dat de recreatievaart op de Waddenzee als een belangrijke verstoorder van de natuur werd beschouwd. De jachthavens op de Waddeneilanden maakten een gezamenlijke vuist. Niet zonder succes, vertelt Jook Nauta, voorzitter Stichting Jachthavens Waddeneilanden.



“De recreatievaart zou vogels en zeehonden verstoren.”

- Jook Nauta -

Jook Nauta is een geboren en getogen Texelaar, sinds 1969 wadvaarder en vertrouwd met het Wad. Hij is bestuurlijk al 20 jaar nauw betrokken bij Waddenzee onder meer als voorzitter van de Stichting Waddenhaven Texel en de Stichting Jachthavens Waddeneilanden.

“In februari 2001 kwam minister Jan Pronk van VROM (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu) op de proppen met het ontwerp voor de planologische kernbeslissing Derde Nota Waddenzee. Daarin werden allerlei bedreigingen opgesomd voor de waddennatuur; vooral de recreatievaart zou vogels en zeehonden verstoren.”

“Daarom werd aangekondigd de ontwikkeling en uitbreiding van de jachthavens rond de Waddenzee stil te zetten. Ook zouden delen van de Waddenzee worden afgesloten en moest via de sluizen de toevloed van schepen naar de Waddenzee worden afgeknepen.”

Dat lieten wij als jachthavens op de vijf Waddeneilanden niet op ons zitten. Wij verenigden ons in de Stichting Jachthavens Waddeneilanden (SJW) en gingen, samen met de Hiswa, de Bruine Vloot en Wadvaarders in de tegenaanval.”

“Niet zonder succes. De Tweede Kamer stelde vast dat de voorgestelde maatregelen te kort door de bocht waren. Recreatievaart en natuurbescherming, die toen nogal vijandig tegenover elkaar stonden, kregen de gelegenheid om via een Convenant te bewijzen dat er betere methodes zijn om de natuur te beschermen.”

“Vier jaar overleg en onderhandelen waren nodig om tot een gezamenlijk beleid te komen. Op 7 december 2007 werd door 23 vertegenwoordigers van Rijk, Provincies, Gemeenten, natuurorganisaties, watersport en SJW het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee feestelijk ondertekend.”

“De belangrijkste opdracht werd om door informatie en educatie het vaargedrag dusdanig te beïnvloeden dat verstoringen van vogels en zeehonden werden voorkomen. De campagne ‘Ik Pas op het Wad’ ging van start, de ‘Erecode voor de Wadliefhebbers’ won aan impact en wij stelden de ‘Vaar-Wijzer-Waddenzee’ samen.”

“Nu profileren de Waddenhavens zich als aantrekkelijk vaandoel van Werelderfgoed de Waddenzee.”

“Centraal stond en staat de boodschap: ‘Volop genieten, maar met respect voor de Waddennatuur’. Dit volgens het principe ‘Wat je lief hebt, verstoort je niet’.”

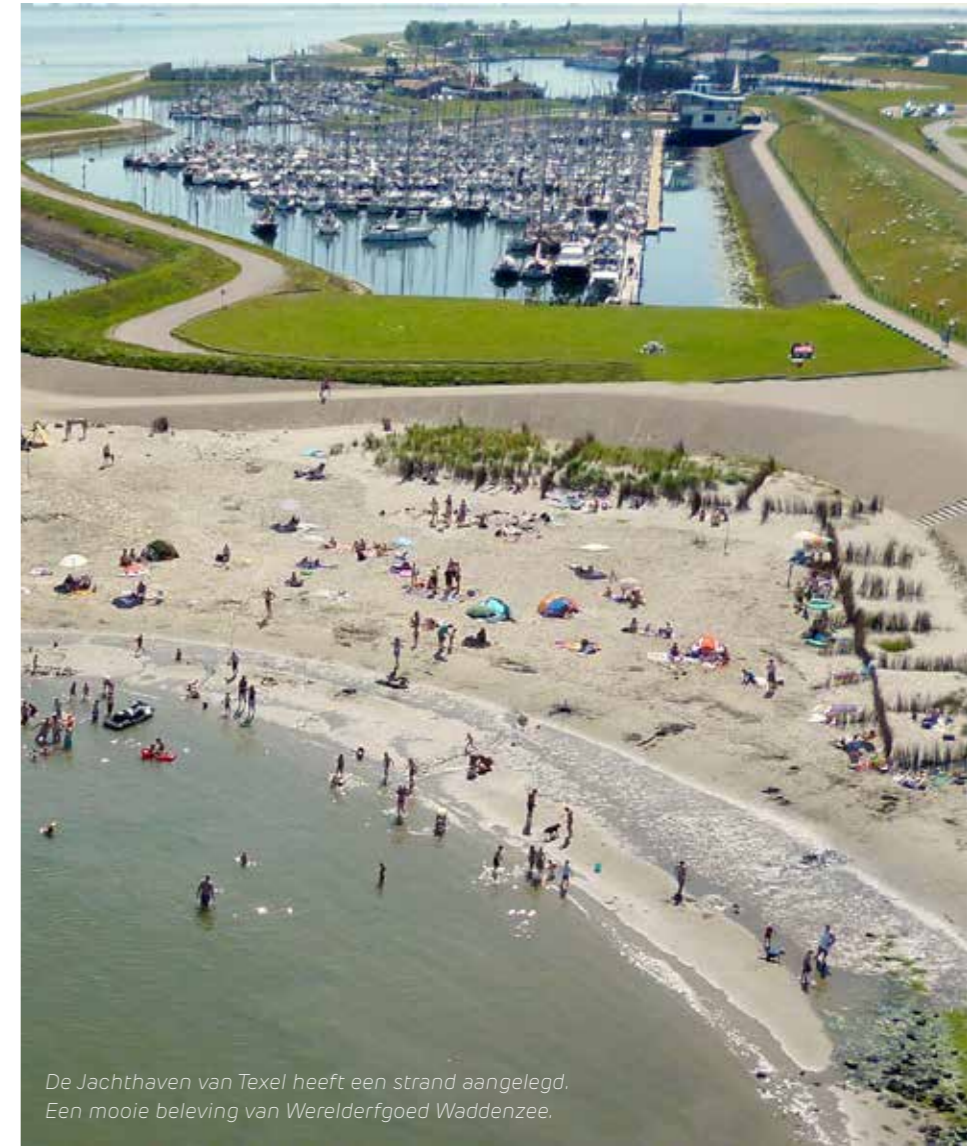
“Het besef dat je vaart in een uniek natuurgebied werd door de campagne flink aangewakkerd. Dat kreeg een extra impuls toen in 2009 de Waddenzee door de Unesco tot Werelderfgoed werd verheven.”

“Wij als vijf eilandhavens ontwikkelden de website Waddenhavens.nl. Daarop staat alle informatie om veilig en verantwoord op de Waddenzee én naar onze jachthavens te varen.”

“Dit alles leidde tot meer en beter inzicht in de unieke natuurkwaliteiten van de Waddenzee. Natuur waar je steeds meer oog voor krijgt en er daardoor steeds meer van geniet. Waar je dan ook je vaargedrag op afstemt en je er daardoor zorgvuldiger mee om gaat. De cirkel is dan rond.”

“Ondertussen konden wij onze jachthavens blijven ontwikkelen en de verblijfskwaliteit vergroten. We profileren ons als toegangspoort tot het Werelderfgoed. De havens zijn een onmisbare schakel in voorlichting en educatie over verantwoord vaargedrag op de Waddenzee.”

“De aanvankelijke tegenstellingen tussen recreatievaart en natuurbescherming zijn in de loop der jaren omgebogen naar goede samenwerking. Natuurbehoud is een gezamenlijk belang geworden dat afstraalt op onze gasten. Voor ons is de natuurkwaliteit van de Waddenzee ook een economisch belang geworden.”



De Jachthaven van Texel heeft een strand aangelegd. Een mooie beleving van Werelderfgoed Waddenzee.

¹Op 14 januari 2014 kreeg het Convenant een vervolg met het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee.

Ambassadeurs van de Wadden

PETER VAN WEELDEREN EN PAM WENNEKES

In 1993 startte een enthousiaste club wadvaarders met een basiscursus over de Wadden. Hoe succesvol is de cursus geworden en wat heeft het de wadvaarders gebracht? Een dubbelinterview met beleidsmedewerker Pam Wennekes van de Vereniging voor Beroepschartervaart (BBZ) en schipper Peter van Weelderen.

Aan het woord

PETER VAN WEELDEREN

Wat is je relatie met het Waddengebied?

Ruim 30 jaar ben ik als schipper van de Eensgezindheid, een tweemastklipper uit 1896, op het Wad te vinden. Ons vaargebied is het IJsselmeer, het Waddengebied en de Friese wateren. We varen met (Duitse) groepen, scholen en waddenrecreanten die een week of weekendje weg willen.

Waarom ben je een cursus gaan volgen?

Toen ik net begon met gasten vervoeren over het Wad wist ik er weinig van. We vielen droog op een zandplaat. Gasten moesten om half 2 weer aan boord zijn en dat was het dan. Ik had zelf behoefte

aan meer verdieping over de natuur. In 2008 heb ik daarom de tweedaagse Ambassadeurscursus gevolgd.

Hoe breng jij de Ambassadeurscursus in de praktijk?

Gasten vinden het interessant om te horen waarom de dingen zijn zoals ze zijn. Dus niet alleen zien dat er een zeehond ligt, maar ook weten dat je niet mag verstoren anders overleven de jongen het misschien niet. Het Wad 'beleven' wordt steeds belangrijker en daar geeft de cursus je goede handvaten voor.

Hoe ga je om met de verschillende gasten aan boord?

Scholieren zijn vaak op zoek naar sensatie, dat moet geprikkeld worden. Bijvoorbeeld door een wadworm interessant te maken, omdat 'ie er 'vies' uitziet. Natuurmensen raken uitzinnig als ze een drieteenstrandloper zien. En anderen willen juist ontspanning, het hoofd leegmaken en luisteren naar wind en water. Daar probeer ik mijn verhaal op af te stemmen.

Ken je nog een sterk, waargebeurd verhaal?

Ruim twintig jaar geleden, bij harde oostenwind en laagwater lagen we stil op de Vlielanderbalg. De groep aan boord, verpleegsters en wijnboerinnen met kinderen, had iets bijzonders gezien. Lag er een granaat naast ons schip. De waterpolitie moest er aan te pas komen om het ding te verwijderen. Achteraf bleek het een oefengranaat, maar toch, de sensatie was compleet! >>>



„Het Wad 'beleven' wordt steeds belangrijker en daar geeft de cursus je goede handvaten voor.“

- Peter van Weelderen -



'Mama, ist das eine Flasche?'



Een agent van de waterpolitie van Vlieland legt de, zoals later bleek onschadelijke, bom in een plastic viskist met een laagje zand.

>>> vervolg ambassadeurs van de Wadden

PAM WENNEKES

Wat was de aanleiding van een cursus over het Wad?

In de jaren '90 wilden wadvaarders meer weten over de flora en fauna van het Waddengebied. De eerste bijeenkomst was een eendaagse cursus. Er bleek behoefte aan meer informatie en zo ontstond de huidige, tweedaagse basiscursus 'Wat is wad?'

Hoe werd die eerste Wat is Wad cursus ontvangen?

Zeer positief. Als schipper beseft je veel meer hoe uniek het gebied is waarin je vaart. Na vijf jaar wilden wij een vervolgcursus geven die dieper ingaat op de basisstof. Dat resulteerde in de Ambassadeurscursus Wadden.

Wat leer je tijdens een Ambassadeurscursus Wadden?

Een groot gedeelte bestaat uit kennis



„Hoe breng jij als schipper 'de bijzonderheid van het Wad' over op je gasten?“

- Pam Wennekens -

opdoen over onder andere de flora, fauna, vogels en verschijnselen op het Wad. Daarnaast krijg je les in regelgeving en afspraken. Didactische vaardigheden zijn steeds belangrijker geworden. Hoe breng je 'de bijzonderheid van het Wad' over op je gasten?

Wat maakt de cursus een aanrader?

Je bent twee intensieve, maar gezellige dagen op 'schoolreisje' met Ecomare, doet in korte tijd heel veel kennis op en komt op de mooiste plekken op Texel. De zeer bevoegen docenten van Ecomare weten een ontzettend goede sfeer neer te zetten en leren je anders naar onderwerpen te kijken.

Wat betekent het om Ambassadeur van de Wadden te zijn?

Het is voor gasten leuk om te weten, maar het geeft je als schipper ook de verplichting als ambassadeur op te treden en informatie over te dragen. Het is de bedoeling dat je daarin een actieve rol inneemt.

De subsidie is afgelopen. Hoe nu verder?

Een gemiddeld vaarseizoen is 7 maanden. In deze tijd ontvangt een schipper ongeveer 50 groepen bestaande uit ongeveer 20 personen. Dat zijn 1000 gasten per jaar per schipper. Op een hele directe en persoonlijke manier krijgen zij van de schipper informatie over het wad en over de uniciteit van het waddengebied. Het zou jammer zijn als de cursus nu stopt. De schippers leveren uiteraard een financiële bijdrage voor de cursus, maar zonder de subsidie is het vooral voor jonge beginnende schippers en bemanningsleden, niet te betalen.



Ik pas op het Wad!

ERECODE VOOR WADLIEFHEBBERS

Robbert van der Eijk, secretaris Vereniging Wadvaarders en fervent kanovaarder, is een van de dragende krachten achter de Erecode voor Wadliefhebbers. En dat al bijna een kwart eeuw lang.



“Als wadvaaanders kun je het gewoon niet maken om je niet te gedragen.”

- Robbert van der Eijk -

“De Erecode is destijds ontwikkelend om te voorkomen dat er strenge wetgeving in werking zou treden. Dat zou de bewegingsvrijheid van vaarrecreanten enorm beperken. Wadvaarders, charterverenigingen en vaarrecreanten hebben toen voorstellen gedaan voor een betere handhaving. De overheid gaf vervolgens aan: ‘Als jullie die voorstellen kunnen handhaven dan gaan we niet beperkend optreden’. Dat was een heel positief signaal in een moeilijke tijd met veel discussie over natuurbehoud versus natuurbelasting. Met succes: die wetgeving is er uiteindelijk niet gekomen!”

In 2014 kwam er, naar aanleiding van het nieuwe Actieplan Vaarrecreatie, een herziening van de Erecode. Er lag al een goede basis, de Erecode functioneerde na al die jaren nog prima. Sinds de herziening hebben steeds meer wadvaarders zich gehouden aan de Erecode en zich ingezet als ambassadeur. Maar goed ook, anders krijgen we weer een strengere wetgeving en dat moeten we zien te voorkomen. De gedragsregels zijn nu duidelijk. Met de Erecode promoten we de gedragsregels. Het is een verlengstuk van de professionals, de beroepskrachten. “Als wadvaaarder kun je het gewoon niet maken om je niet te gedragen.”

De erecode stimuleert beroepskrachten om na te denken over duurzaamheid en

het gebruik van materiaal. Bijvoorbeeld dat je geen onderhoud pleegt aan je schip, tenminste niet op het Wad. Roest krabben op een zandplaat vond men vroeger heel gewoon. Maar dat doet niemand meer. Daar durf ik mijn hand voor in het vuur te steken. We blijven wel werken aan de verbetering van de communicatie en samenwerking. Natuurorganisaties en wadvaarders zijn inmiddels heel erg naar elkaar toe gegroeid en komen ook samen met voorstellen voor verbetering. In het algemeen is er een betere bewustwording gecreëerd over het omgaan met de Wadden als bijzonder en kwetsbaar natuurgebied. Ons credo daarbij is: natuurlijk kom je om te genieten, maar de natuur gaat voor.

De Erecode voor Wadliefhebbers is inmiddels een begrip onder recreanten en wadliefhebbers, maar zou van mij nog meer aandacht mogen krijgen. Ik durf gerust te zeggen dat ik verbaasd ben als mensen de Erecode niet kennen. Bij alle jachthavens ligt de Erecode klaar voor toeristen en zeilend publiek. Belangrijk, want bijna iedere vaarrecreant komt wel eens in zo'n jachthaven. Uit een onlangs gehouden enquête onder wadvaarders blijkt, dat bij een grote groep nieuwe recreanten de kennis iets afneemt. Meestal zijn dat mensen die over het wad gaan 'zwerven'. Toeristen willen vlakbij de zeehonden komen, want ze zien dat

“Kanovaren op het Wad is spelen met de omgeving. Je bent veel aan het rekenen. Platen die droogvallen, door vaangangen kanoën op het juiste moment. En bedenken: kan ik wel, kan ik niet gaan. Het tij biedt altijd verrassingen, ik vind het een uitdaging om dat uit te kieren.”

- Robbert van der Eijk -



niet elke dag. Maar zij moeten zich wel beseffen dat het geen attractie is waar je naartoe gaat. De Erecode zegt 'houd genoeg afstand, dat is beter voor de dieren'. Daar moet je een balans in vinden en de Erecode helpt daarbij. Als je de Wadden als vaargebied ziet, respecteert en je beseft dat je te gast bent, is er niets aan de hand. Ik vind persoonlijk dat het nu best goed gaat. Men is eerder onwetend, dan kwaadwillend. En laten we niet vergeten dat er een enorme omslag teweeggebracht is over het denken en doen op De Wadden. Van droogleggen en het bouwen van een dam naar Ameland, tot waar we nu zijn. Je hoeft maar te wijzen naar het Waddengebied of er gaan alarmbellen af. Ik bedoel dat op een positieve manier. Die signaalfunctie, daar heeft de Erecode namelijk een belangrijke bijdrage aan geleverd.”

Tips voor vaarrecreanten:

- Vaar zonder hoge hekgolven.
- Vaar niet sneller dan de wettelijk toegestane snelheid van 20 km per uur (snel-varen is alleen toegestaan in de betonde geulen tussen zee en havens en in de veerbootroutes).
- Gooi geen afval overboord.
- Vermijd harde muziek, luide radio of marifoon.
- Gebruik geen onnodige felle verlichting.
- Houd uw hond aangelijnd.
- Werk niet aan het schip met verf, olie, diesel, oplosmiddelen.
- Ga niet vliegeren. Wadvogels denken dat een vlieger een roofvogel is.
- Kitesurf alleen in de daartoe aangewezen kitesurfgebieden. Deze staan op de hydrografische kaart en zijn gemarkeerd met boeien.
- Probeer niet met motorgeweld los te komen.

De Razende Bol

MEER RUST VOOR VOGELS EN ZEEHONDEN DOOR GERICHTE VOORLICHTING

De Razende Bol is een van de pilot-projecten van het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee. Rustende zeehonden werden te vaak verstoord, net als broedende vogels. Verschillende vormen van voorlichting zorgden voor een flinke verbetering.

Gedurende een groot deel van het jaar is de Razende Bol, een circa 500 hectare grote zandplaat tussen Den Helder en Texel, het domein van rustende zeehonden, steltlopers en meeuwen. Op dagen met mooi zomers weer kan het er behoorlijk druk zijn met recreanten.

Dit zijn vooral mensen uit Den Helder en omstreken die er veelal met een eigen bootje naar toe varen om een dagje op het eilandje te recreëren. In de lente en zomer is het eiland óók een plek voor broedvogels, zoals scholekster en dwergstern. Mede hierdoor is het noordelijk deel van het eiland van 15 mei tot 1 november afgesloten voor alle publiek. De rest van het eilandje is vrij toegankelijk voor bezoekers.

Voorlichting en toezicht

Op papier is het dus goed geregeld. De realiteit was echter dat ook in het rustgebied de zeehonden en broedvogels regelmatig werden verstoord door recreanten. Rijkswaterstaat, als

kustbeheerder verantwoordelijk voor het opstellen van het N2000-beheerplan voor de Noordzeekustzone, heeft daarom opdracht gegeven aan Landschap Noord-Holland om de natuurwaarden op de Razende Bol beter te borgen.

Vanaf 2012 bezoeken boswachters van Landschap Noord-Holland op drukke dagen (denk aan zomers weer en weekenden) regelmatig het eiland om de natuurwaarden te monitoren, om voorlichting te geven aan bezoekers en om toezicht te houden.

Educatieproject

Vanaf het begin is er intensief ingezet op bewustwording. Via allerlei vormen van voorlichting zijn bezoekers gewezen op de bijzondere natuurwaarden. Zo zijn er twee folders ontwikkeld, is contact gezocht met de lokale krant, werd een website ontwikkeld en is een voorlichtingsfilmje gemaakt.

Vanuit de overtuiging dat goede voorlichting begint op scholen, is er met

steun van enkele fondsen (*) door het NME centrum De Helderse Vallei en Landschap Noord-Holland een educatieproject opgezet. Een speciaal lespakket werd ontwikkeld voor het basisonderwijs, inclusief website.

Projectleider Hartger Griffioen, blikt terug op de eerste lessen. „Eén van de opdrachten gaat over privéruimte in combinatie met dansen. Hoe is het als iemand (te) dichtbij komt en je iets kwetsbaars beschermt? In feite lijkt de opdracht op de ervaring die broedende vogels hebben als mensen te dichtbij komen. Dat was voor de jongeren zo'n verhelderend inzicht. Ze waren razend enthousiast!”

Tot eind 2018 hebben meer dan tien basisschoolgroepen deelgenomen aan deze pilot. Vanaf 2019 is het lespakket onderdeel van het reguliere aanbod van De Helderse Vallei.

Resultaten tot nu toe

Met al deze vormen van voorlichting is een groot deel van de doelgroep door de jaren heen bereikt. Uit steekproefsgewijze metingen in 2018 blijkt dat de meerderheid van de bezoekers inmiddels goed op de hoogte is van de bijzondere natuurwaarden en de geldende regels op de Razende Bol.



Het overgrote deel van de bezoekers is hier positief over.

Voorlichting via scholen werkt, het lespakket is een succes gebleken. Een verdere uitrol ervan naar andere delen van het Waddengebied waar spanningen tussen recreatief gebruik en natuurwaarden bestaan, bijvoorbeeld via Werelderfgoedcentra, zou onderzocht kunnen worden.

De ervaring leert echter ook dat naast bebording, voorlichting en educatie, lijfelijke aanwezigheid van een boswachter van Landschap Noord-Holland, met name op drukke dagen met zomerse omstandigheden, voorlopig noodzakelijk blijft.

“Filmmpjes, websites, lespakketten, media en gesprekken: de voorlichting was enorm.”

- Hartger Griffioen -

(*) Prins Bernhard Cultuurfonds, Stichting De Versterking en Ars Donandi-Russell ter Bruggefonds.

Interview met wadwachter Frank Oosterhoff

„WIJ LATEN BEZOEKERS ZIEN WAAROM RUST BELANGRIJK IS”

Wadwachters houden een oogje in het zeil. Met het inzetten van wadwachten slaan Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer twee vliegen in één klap: rust voor vogels en toch voldoende ruimte voor bezoekers. Frank Oosterhoff, één van de ruim tweehonderd wadwachters voor de Waddenzee, vertelt.



opknopbeurt. “We hebben nu een extra verdieping, waardoor wadwachters en onderzoekers hier tegelijkertijd kunnen verblijven.”

Oosterhoff doet dit vrijwilligerswerk op meerdere plekken. Eerder zat hij op Texel een week op de wadwachtpost bij Utopia – uitkijkend over duizenden broedende grote sterns - en een week aan de overzijde van Texel bij de Slufter. Later dit jaar verblijft hij als vogelwachter voor Staatsbosbeheer een week op de oostpunt van Terschelling. “Een prachtplek met een waanzinnige hoogwatervluchtplaats recht voor onze neus. Wij laten bezoekers daar zien waarom de Waddenzee zo waardevol is.”

Ambities na het Actieplan Vaarrecreatie

Wadwachters schrijven geen bonnen uit, maar zijn gastheren die bezoekers welkom heten met een helder en pakkend Waddenverhaal. De aanpak werkt, blijkt op meerdere locaties in de Waddenzee. De Boschplaat, Engelsmanplaat, Richel, Utopia, de Slufter en Razende Bol: op al deze plekken boeken natuurorganisaties succes.

De samenwerkende natuurbeheerders willen dat het concept van wadwachters de komende jaren op meer kwetsbare plekken in de Waddenzee wordt geïntroduceerd. Denk aan De Vliehors op Vlieland. Belangrijk is dat bezoekers overal op dezelfde vriendelijke en professionele wijze worden benaderd.

“Vandaag lagen er twee grote charters met Duitse schoolklassen en twee kleine wadvaarders”, vertelt Frank Oosterhoff vanaf Richel, een zandplaat ten zuidoosten van Vlieland. Als vrijwillig wadwachter van Natuurmonumenten woont hij deze week in de verplaatsbare onderzoekspost van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ).

Met hoogwater staat de post in zee, met laagwater vallen dichtbij vaak meerdere wadvaarders droog. Dan loopt Oosterhoff met zijn collega langs de boten. “Wij vertellen waarom een deel van Richel afgesloten is en waar ze wél van het wad kunnen genieten. De vogelherkenningskaarten van

Vogelbescherming zijn een succes. Vooral kinderen vinden het leuk om zoveel mogelijk vogelsoorten van de kaart te ontdekken.” Van mei tot september wisselt een dertigtal wadwachters elkaar af op Richel. Oosterhoff doet dit nu voor het zevende jaar. Hij merkt dat het voorlichten zijn vruchten afwerpt. “De meeste schippers kennen onderhand de regels. Ze informeren hun gasten en vertellen dat ze welkom zijn op onze post. Steeds meer wadvaarders hebben een waddencursus gevolgd. Ook de Waddenunit is tevreden, zo vertellen ze ons. Zij hoeven hier nauwelijks nog handhavend op te treden.”

De post kreeg twee jaar geleden, dankzij een bijdrage van het Waddenfonds, een

Aan het woord

MARJAN VEENENDAAL

Marjan Veenendaal is teamleider van Staatsbosbeheer Ameland. Engelsmanplaat valt onder haar verantwoordelijkheid als natuurbeheerder:

“Op Engelsmanplaat zitten het hele jaar door wadwachten. Deze vrijwilligers monitoren tussen half april en eind september de broedvogels op de plaat. In de wintermaanden doen ze tellingen voor Sovon. De resultaten zijn al jarenlang vrij stabiel, al zijn er mooie uitschieters, zoals de broedresultaten van de dwergstern in 2016. Maar de wadwachten hebben nóg een belangrijke taak, dat is het begeleiden en informeren van recreanten. We zien dat het steeds drukker wordt op Engelsmanplaat, de wadwachten noemen dat het Werelderfgoedeffect. Wadlopen is heel populair, soms is het zo druk dat de nieuwe wadwachten niet eens de kans krijgen hun koffer uit te pakken. Dan staat de volgende groep alweer voor deur van De Kalkman, onze nieuwe wadpost.

“Onze wadwachten zijn natuurlijk de beste gastheer of -vrouw die je maar kunt wensen. Ze kunnen niet alleen heel bevlogen vertellen, ze zijn zich ook als geen ander bewust van de kwetsbaarheid van het gebied. Ze letten er goed op dat mensen de natuur niet verstoren. Natuurlijk gaat het wel eens mis, dan komen mensen te dicht bij de zogenaamde hoogwatervluchtplaatsen.

“We zien helemaal geen vogels”, zeggen ze als ze worden aangesproken. Maar die vogels zijn dan natuurlijk al lang weg, die zien de mensen lang voor de mensen de vogels zien.

“Het Actieplan Vaarrecreatie en de Erecode hebben echt bijgedragen aan bewustwording en een positief effect gehad, maar wij zien ook nog veel mensen die de regels niet kennen. Het is dan ook heel belangrijk dat we dit verhaal, bijvoorbeeld aan de hand van folders, blijven vertellen! Dat doen we overigens in goede samenwerking met de varende collega's van de Waddenunit van het ministerie van LNV. Zo zorgen we er samen voor dat er op Engelsmanplaat plek is voor vogels én mensen.”



“Laten zien waarom de Waddenzee zo waardevol is.”

- Frank Oosterhoff -



“Het wordt steeds drukker op de Engelsmanplaat.”

- Marjan Veenendaal -

BESCHERMING BEGINT BIJ BEWUSTWORDING

Een belangrijke pijler onder het Actieplan Vaarrecreatie is de communicatie. Bijeenkomsten, nieuwsbrieven, campagnes en voorlichting. Van alles werd uit de kast gehaald om de samenwerking te versterken en de bekendheid te vergroten. Christiaan Kooistra is er in alle jaren bij betrokken geweest.

Wat heb je zelf met de Wadden?

Als geboren en getogen Fries ging ik al van jongsaf aan naar het Wad. Mijn oma had bijvoorbeeld een stacaravan op Ameland. Of gewoon een dagje fietsen met de familie. Door het Actieplan kon ik met de Waddenunit meevaren in verboden gebied. Dan sta je ineens op Richel tussen de krijsende meeuwen. Op mij hebben

de Rottums een onuitwisbare indruk achtergelaten. Langs honderden zeehonden vaar je naar een onbewoond eiland. En aan de horizon tienduizenden vogels. De rust, de ruimte, dat is on-nederlands mooi!

Je mocht de communicatie opbouwen met exact nul euro budget. Hoe lastig is dat?

De herlancering van de Erecode was het eerste wapenfeit van het Actieplan dat we echt naar buiten konden brengen. Omdat er geen geld was, heb ik alle betrokken partijen om hulp gevraagd. De Wadvaarders brachten Frits Wester in, de gemeenten een burgemeester, de Provincie Noord-Holland leverde een vormgever en de Provincie Groningen kon de flyers met nieuwe teksten drukken. Het Watersportverbond had weer goed contacten met Boot Holland en zo mochten we daar in het mekka van de noordelijke vaarrecreatie de vernieuwde Erecode lanceren. En de havenmeesters

gaven de folder daarna aan vaarrecreanten bij inschrijving. Uiteindelijk was ik alleen wat geld kwijt voor een mooie fles Beerenburg.

In de begintijd moet je ook keuzes maken. Wat is een belangrijke keuze geweest die goed heeft uitgepakt?

Bij de nieuwe start wilden veel mensen ook het beeldmerk veranderen. Daar heb ik een stokje voor gestoken. Het beeldmerk van het Convenant Vaarrecreatie zit gewoon goed in elkaar. Het is een juichend poppetje, dat tegelijkertijd het Nederlandse Waddengebied symboliseert. Ook de tekst heeft een dubbele lading: Ik pas op het Wad. Dus aan de ene kant dat je er voorzichtig mee bent, maar ook dat je er pas op gaat als je weet waar je mee bezig bent.

En het beeld was ook al behoorlijk bekend.

Precies, dus daar moet je pragmatisch mee

omgaan. Dan hadden we websites moeten vernieuwen, promotiemateriaal en ga zo maar door. Dat lukt niet met nul budget.

Dus alles bleef hetzelfde?

Nee, we hebben wel het nodige veranderd. Inhoudelijk hebben we de Erecode veel meer naar voren geschoven. Vanuit het idee: de campagne is tijdelijk en zal stoppen als het programma stopt. De Erecode is wat mij betreft tijdloos. In het beleidsmatige traject zie je dat nu ook terug. De Erecode is nu onderdeel van de gebiedsagenda 2050. Dat heeft dus een mooie toekomst voor de boeg. Bovendien past de Erecode nu ook als onderdeel in de grote marketing-campagne rondom Werelderfgoed Waddenzee.

Maar met alleen het promoten van een set regels die in de Erecode staan, verover je natuurlijk niet de harten van mensen.

Nee, dat klopt. Daarom is, in nauwe samenwerking met het Programma naar een Rijke Waddenzee, ook veel aandacht geweest voor het ontwikkelen van het besef over de unieke natuur. Waarom is het zo'n bijzonder gebied? Bescherming



“Op mij hebben de Rottums een onuitwisbare indruk achtergelaten.”

- Christiaan Kooistra -

begint bij bewustwording, dat idee. De afgelopen vier jaar is het besef over de Werelderfgoedstatus enorm gegroeid. Dat wordt nu door allemaal partijen zelfstandig opgepakt. Met wat mij betreft de film WAD als voorlopig hoogtepunt als je het hebt over harten veroveren.

Leren-door-doen is het adagium. Wat is er fout gegaan?

Een echt mooi voorbeeld daarvan vind ik de z-kaart die we in 2017 maakten. Een klein

compact kaartje van het Waddengebied dat je kunt uitvouwen. Hierop zie je alle natuurwaarden in één oogopslag en vind je handige tips. Maar de eerste versie werd met de grond gelijk gemaakt. Iedereen had kritiek. Ze zeiden stop er maar mee, volgend jaar maar opnieuw proberen. Nou, ik dacht het niet. Dus ik heb een compleet nieuwe versie gemaakt. Die viel bij iedereen in goede aarde en was net op tijd klaar voor het hoogseizoen. Een paar maanden later noemde een hoogleraar in Noorderbreedte het foldertje als voorbeeld van goede voorlichting.

Mooiste resultaat?

De gestegen bekendheid met de Erecode. Het MOCO-onderzoek vroeg in 2016 en 2018 aan zo'n duizend vaarrecreanten naar de bekendheid met de gedragsregels op het Wad. Na jaren van daling werd die lijn in 2016 stopgezet en is inmiddels de weg omhoog ingeslagen. De bekendheid met de Erecode is gegroeid van zo'n 40% naar 50%. Nu de Erecode ook is opgenomen in de marketingcampagne verwacht ik dat de bekendheid met verantwoord gedrag op het Wad alleen maar zal toenemen!

Beekman blikt vooruit

WAT ZIJN DE SPEERPUNTEN VAN HET INVESTERINGSKADER WADDENGEBIED?

Zijn werk als programmamanager Vaarrecreatie Wadden is klaar, maar Jan Beekman laat het Waddengebied niet los: "Vanuit het Investeringskader Waddengebied zie ik nog vele kansen voor duurzame ontwikkeling. Ook voor vaarrecreatie."



"De vaste wal kan meer ontwikkeld worden. Denk aan meer slechtweervoorzieningen."

- Jan Beekman -

Een jaar of tien geleden werd de gestage groei van de vaarrecreatie gezien als een grote bedreiging voor het Waddengebied. Maar dat beeld was slechts gebaseerd op indrukken en ideeën. Nu wordt dat onderbouwd met wetenschappelijk onderzoek vertelt Jan Beekman. „Data wordt steeds belangrijker”

Beekman stond de afgelopen twee jaren aan het roer van het Actieplan namens het Programma naar een Rijke Waddenzee. Monitoring blijft wat hem betreft een belangrijk aandachtspunt, ook na afronding van het Actieplan Vaarrecreatie. „Onder meer radar en AIS wordt gebruikt om een systematische indruk te krijgen van de vaarbelasting op de Waddenzee. We weten nu al dat er op plekken meer, of juist minder recreatie mogelijk is. Een gevolg kan zijn dat je de begrenzing van gesloten gebieden aanpast.”

Beekman is namens de Waddenprovincies ook betrokken als coördinator van de opgave Werelderfgoed bij het Investeringskader Waddengebied. "Het investeringskader is erop gefocust meer gestructureerde projecten in het Waddengebied te ontwikkelen en heeft daarin een faciliterende rol. Met steun van het Waddenfonds is er zo'n 20 miljoen beschikbaar."

"Voor projectontwikkeling is 20 miljoen beschikbaar."



Er is de laatste jaren veel geïnvesteerd in het verduurzamen van de jachthavens, bijvoorbeeld met ledverlichting of een

duurzame manier van afvalinzameling. „We willen verduurzaming laten zien met praktische voorbeelden. Het opkomend en afgaand tij bijvoorbeeld blijft voor veel mensen abstract. Jachthaven Terschelling heeft nu een getijdewijzer gemaakt. Een hefboom om inzichtelijk te maken hoeveel water je nog hebt in een doorgang. Dat vind ik een mooi initiatief.”

„Op basis van data naar gebiedssluitingen gaan kijken."

Een tweede focuspunt van Investeringskader Wadden is de ontwikkeling van de Noordelijke Kustgebieden. "Het gaat dan met name om overnachtingsplekken. Qua toerisme zitten de eilanden in het hoogseizoen aan hun maximum. Er is de afgelopen jaren veel gefocust op de eilanden, vaarrecreanten en de wadloopbeleving. Het Terpen- en Wierdengebied is nog onontdekt, net als de Kop van Noord-Holland. Juist in het Noordelijke Kustgebied is er veel ruimte voor groei. Daar zal ook de vaarrecreant genoeg van mee krijgen. Denk bijvoorbeeld aan meer slechtweervoorzieningen."





Passantenhaven Dellewal

Jachthaven Dellewal op Terschelling is bijzonder omdat het de enige haven is in Nederland die echt in een natuurlijke baai ligt (baai Dellewal). Bij zonsopkomst en laagwater is het een adembenemend plaatje.

Sfeerreportage Monitoringsonderzoek Waddenzee

"ALS ZEEHOND BEGINT TE BOBBEREN, DAN IS HET MENENS"

Van kitesurfers tot rubberbootjes en rondvaartschepen: er vaart van alles langs de zeehonden op het Wad. Hoe verstorend is recreatievaart voor de zeezoogdieren?

Het is de perfecte vermomming en dat weten ze maar al te goed, Els van der Zee van ecologisch adviesbureau Altenburg en Wymenga en Christiaan Kooistra, van het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee. Iedereen die hen hier ziet staan, op de top

van een Waddenduin en uitgerust met moderne verrekijkers, denkt waarschijnlijk eerst aan fanatieke vogelaars.

Zo hebben ze het 't liefst. „Dan hebben we de grootste kans op natuurlijk gedrag van de vaarrecreant“, zegt ecooloog Van der Zee. Het is ook de reden dat de onderzoekers niet met een bootje het Wad opgaan. Dan hebben stuurlied door dat ze in de gaten worden gehouden en houden ze waarschijnlijk meer afstand tot de zandplaten tussen de eilanden, waar de zeehonden op liggen te rusten.

Daar is het de onderzoekers om te doen, bepalen in welke mate recreanten - van wadlopers, tot suppers, pleziervaart en rondvaartboten - verstorend werken op de populaties grijze- en gewone zeehonden op de Richel, Engelschoek en de Blauwe Balg in de Waddenzee. En voor vogels. Dat is belangrijk om te weten. De overheid kijkt elk jaar of gesloten gebieden in de Waddenzee nog relevant zijn. Maken zeehonden en/of vogels nog gebruik van het gebied of zijn andere plekken interessanter geworden? Zo gaan gebieden dicht terwijl andere juist opengaan.

„Op het Wad is al een heel uitgebreid netwerk van biologen en vogelliefhebbers actief die bewegingen en tellingen doen“, zegt Kooistra. „Maar dat zijn waarnemingen en dus per definitie subjectieve gegevens. Dit onderzoek in opdracht van Actieplan Vaarrecreatie is bedoeld om daar meer objectieve meetgegevens aan toe te voegen.“

Zo wordt er gebruik gemaakt van radarbeelden om de aantallen vaarbewegingen rond de zandplaten te registreren. Wat zijn populaire routes en wanneer? En houden recreanten zich aan de grenzen van de gebiedssluitingen? Het zijn vragen die belangrijk zijn voor het beheer. Naast Altenburg en Wymenga, zijn onder meer de vogelonderzoekers van SOVON en de faculteit Ruimtelijke

Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen betrokken bij dit grootschalige onderzoek.

“Mensen die met een hond recht op vogels aflopen. Dat is echt verstorend.”

Afgelopen zomer zijn de onderzoekers al op Terschelling en Vlieland geweest, om vanuit de duinen de reuring rond de zandplaten te bekijken. Dat doen ze niet alleen met telescopen, maar ook met de Vector Range Finder. Een apparaat dat ook in het leger wordt gebruikt om afstanden te bepalen (en zo raketten mee af te schieten). In dit geval kunnen de onderzoekers precies zien hoeveel ruimte er zit tussen de boten en de zeehonden.

„Bij mooi weer is het op de platen Richel en Engelschoek echt een komen en gaan van kleine rubberbootjes, vanuit de haven van Vlieland en Terschelling“, zegt Van der Zee. „Soms gaan mensen over de plaat lopen, vaak met een hond. Dat is echt verstorend. Met name voor vogels die daar foerageren. Gelukkig zien we dat in dit onderzoek niet vaak.“

Op de westpunt van Ameland is het in vergelijking met Vlieland en Terschelling bijvoorbeeld al een heel stuk rustiger met vaarrecreatie, constateert ze.

Tijdens het interview komt er vanaf de veerdam van Nes slechts één rondvaart. De rond de 100 zeehonden lijken niet erg onder de indruk. Enkel kijken op en verplaatsen zich een beetje als het schip volgens de Vector tot 57 meter komt.

„Kijk, kijk!“, zegt Kooistra, turend door zijn verrekijker. „Ik zie er een bobberen. Ja, die gaat te water.“ Zo heet het als een zeehond zich voortbeweegt op het land. Die dag zullen er nog veel meer zeehonden te water gaan. En er weer uitkomen. En hun hoofd opsteken, terwijl er geen mens in de buurt is. En ook andere boten waren er niet. Tot conclusies komen, blijft dan ook lastig.



MOCO

Om het effect van de maatregelen te bepalen uit het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee is in 2015 een breed monitoringsonderzoek gestart: enerzijds naar de vaarrecreatie, anderzijds naar de natuur in de Waddenzee.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door MOCO, het monitoringconsortium dat bestaat uit: Stenden/ETFI, Altenburg & Wymenga, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Rijksuniversiteit Groningen en De Karekiet landschap en ecologie. Het landelijke Centre of Expertise Leisure, Tourism and Hospitality (CELTH) is een belangrijke partner bij dit onderzoek.

Het programma beslaat drie jaar (2016, 2017 en 2018). Het resultaat van dit onderzoek is een gebiedsdekkende registratie van de vaarbewegingen op het Wad en de mogelijke interacties tussen natuur en recreatie in ruimte en tijd (waar en wanneer). Elk jaar worden de resultaten geëvalueerd en waar nodig wordt de methodiek aangescherpt. Op deze manier groeit de monitoring naar een geheel dat steeds meer inzicht geeft in de relatie tussen vaarrecreatie en natuur. Bedoeling is dan ook dat het onderzoek wordt opgenomen in de Basismonitoring Waddenzee.

Meer info: www.ikpasophetwad.nl



Dertig jaar vaarrecreatie in vogelvlucht

VAN OPSTAND NAAR SAMENWERKING

Rumoerig, opstandig en soms zelfs vijandig. Begin jaren '90 stonden vaarrecreatie, natuurbeschermers en overheden lijnrecht tegenover elkaar. In de rechtszaal, voor de tv en op het Wad: overal werd ruzie gezocht.

Kor Wijngaarden, oud-voorzitter Vereniging voor Wadvaarders legt uit. "De regelgeving werd zo streng ingezet door overheidsinstanties, dat je rond 1990 als vaarrecreant bijna nergens meer mocht varen."

De grootste ergernis zat hem er vooral in dat natuur en overheid alles konden bepalen. „Er was geen overleg mogelijk”, vertelt Wijngaarden. „Je mocht alleen in de vaargeulen komen. Aanleggen op de bijzondere plekken, zoals Dellewal, was er niet meer bij. Dit vonden wij als wadvaarders onacceptabel.”

Het was de start van een lange strijd. De meest opmerkelijk actie volgde in 1993. Engelsmanplaat, een zandplaat tussen Ameland en Schiermonnikoog, werd maar liefst een half jaar bezet. Een clubje van de Wadvaarders zeilde op 8 mei naar het huisje op palen. Ze hadden de sleutel meegenomen, maar toen die niet wilde draaien door de roest, werd de koevoet er bijgehaald. Waarna de bezetting een feit was.

Dat zorgde voor ongekend veel media-aandacht. Alle regionale kranten en omroepen, maar ook de landelijke media berichtten er over. De Leeuwarder Courant noteerde de mooiste uitspraak uit de mond van toenmalig voorzitter Karel Helder. „Wij zijn de Indianen van het Wad!” Het was tekenend voor de sfeer.

Beelbepalend was echter de uitzending van de landelijke nieuwsrubriek NOVA in september. Karel Helder stond constant op beeld met een lege horizon. Nou ja, en duizenden wadvogels die aan het foerageren waren. Hij sprak met een weids gebaar „Waarom zou hier geen ruimte zijn voor een paar wadvaarders?”

Dat beeld, vol rust en ruimte, zorgde voor de eerste barstjes in het bolwerk dat toenmalig minister Hans Alders had gebouwd. Zeker toen de wadvaarders het ook nog met cijfers konden onderbouwen. Veertien verstoringen in zeventien weken. Vrijwel allemaal veroorzaakt door straaljagers, vliegtuigjes en helicopters. Tweede Kamerleden begonnen vragen te stellen. Kan de wetgeving niet wat soepeler? Maar zo snel ging het niet. De juridische strijd ging door. Eind jaren negentig volgde een gang naar de Raad van State. Bij het begin van het nieuwe millennium was iedereen moe van de strijd. Polarisatie maakte langzaam plaats voor de eerste overleggen.

Procesbegeleider Piet Dijkstra werd ingevlogen. Hij had vaker voor hete vuren gestaan. Tijdens de ruilverkaveling wist >>>



“Gaat voor verantwoord en vrij varen op de Waddenzee.”

- Kor Wijngaarden -

Vereniging Wadvaarders

Oprichting: 1990
Leden: circa 1400 leden
Deelnemers: zeilers, recreatieve motorboten
Doel: Belangen behartigen recreatieve watersporters in het Waddengebied

Meer informatie: www.wadvaarders.nl



“Men houdt rekening met elkaar en met het Wad. Het beeld dat men had van elkaar klopte gewoon niet.”

- Piet Dijkstra -

hij boze boeren om te kneden. Niet door harde woorden, maar door te kijken waar de overeenkomsten in het conflict zitten. Een formule die hij ook toepaste bij de vaarrecreatie.

„Mijn eerste gesprek was in Harlingen of Franeker voor een zaal vol Wadvaarders”, vertelt Dijkstra. Dat voelde als het hol van de leeuw. „Ik ontdekte toen waar het fout ging. Wadvaarders zijn geen verstoorders, maar natuurliefhebbers met een bootje. Dat merkte ik aan hoe de mensen erover spraken, hoe zij het wad beleven.”

De sleutel voor het latere succes was gevonden. „Natuurbeschermers en Wadvaarders hebben allebei een intrinsieke liefde voor het Wad en de natuur.”

Het duurde vervolgens nog jaren voordat de argwaan zou verdwijnen. De Erecode

>>> vervolg van opstand naar samenwerking

werd gezamenlijk opgesteld. In het artikel van Robbert van der Eijck, elders in dit magazine, wordt hier nader op ingegaan. Door elkaar vaak te ontmoeten, groeide het vertrouwen. Voor Wijngaarden was het bijvoorbeeld aanleiding om het indianen-imago op een subtiele manier van zich af te schudden. Het motto 'Vrij en verantwoord varen', werd omgedraaid. „Varen in zo'n bijzonder natuurgebied begint met verantwoording nemen voor je eigen gedrag als wadvaarder”, vertelt Wijngaarden. „En als dat goed zit, kun je vrij genieten.”

Om de goede verhoudingen te bestempelen werd in 2009, zestien jaar na de bezettingsactie (!) het eerste Pact van Rede afgesloten. „Rede staat voor rust en redelijkheid, na al die jaren van polarisatie”, legt de toenmalig voorzitter uit. „Bovendien heeft Rede ook een nautische klank. Denk aan de Rede van Texel bijvoorbeeld.”

Hoe goed de afspraken van het eerste Pact ook waren. Er zat een kleine weeffout in. Het was zonder de overheid opgesteld. En als al die mooie plannen ook gerealiseerd moesten worden, dan was het Rijk toch noodzakelijk. Dijkstra werd in 2012 opnieuw ingeschakeld. Hij introduceerde een bijzondere manier van werken: de Schetsschuit. Het recept is simpel. „Zet alle partijen bij elkaar in een ruimte, zonder achterban en na een uur maken we een kaartbeeld. Op basis van dat beeld praten we weer een uur en zo passen we dat net zolang aan totdat er één gemeenschappelijk beeld is. De inbreng van de Waddenunit was cruciaal. Zij hadden

zoveel kennis van zaken, dat iedereen mee ging.”

Het meest in het oog springende resultaat van dit tweede Pact van Rede is het concept van dynamische zonering: gebieden openstellen als het kan en sluiten wanneer het vanwege de natuur moet.

De criticaster kan de uitkomst mager noemen. Immers, er is nu in 2019 maar één route waar dynamisch zonering op van toepassing is. Volgens Wijngaarden ligt dat anders. „Dit is geen eindresultaat, maar een nieuw begin. Een fundamenteel andere manier van werken. De overheid denkt niet in beperkingen, maar in mogelijkheden. En dat doen ze in goed overleg met alle partijen.”

Wijngaarden is dan ook hoopvol over de toekomst na het Actieplan Vaarrecreatie. „We hebben een aantal wensen. Varen in gesloten gebieden bij hoogwater bijvoorbeeld. Zeehonden zwemmen nu vaak met je bootje mee. Dan ben je één met de natuur.”

De Waddenunit bestaat uit vier bemande boten die namens het Ministerie van LNV rondvaren voor handhaving, monitoring en voorlichting. Een soort boswachters, maar dan voor het wad. Ze kennen bij wijze van spreken iedere geul en boot. Ze monitoren nieuwe mosselbanken, noteren hoe geulen zich verplaatsen, controleren vistuigen van vissers, tellen vogels op hotspots en vertellen zeilers waar ze wel of niet kunnen droogvallen.



“Die rust en ruimte daar kan ik echt van genieten.”

- Eelke Sybren Dijkstra -

Eelke Sybren Dijkstra

WADDENUNIT: OGEN EN OREN VAN HET WAD



Eelke-Sybren Dijkstra is een van de bemanningsleden van de Waddenunit. Hij vaart op de Asterias. Deze boot vaart vooral in het westelijke Waddengebied, van Harlingen tot aan Terschelling. “Wij zien dat de meeste recreanten zich aan de regels houden. Kitesurfers blijven bij Harlingen bijvoorbeeld keurig in hun gebied. Op dagen met mooi weer zien we wel een toename van kleine rubberbootjes, die vanuit de haven rondom Richel varen of richting zeehonden nabij Terschelling gaan.”

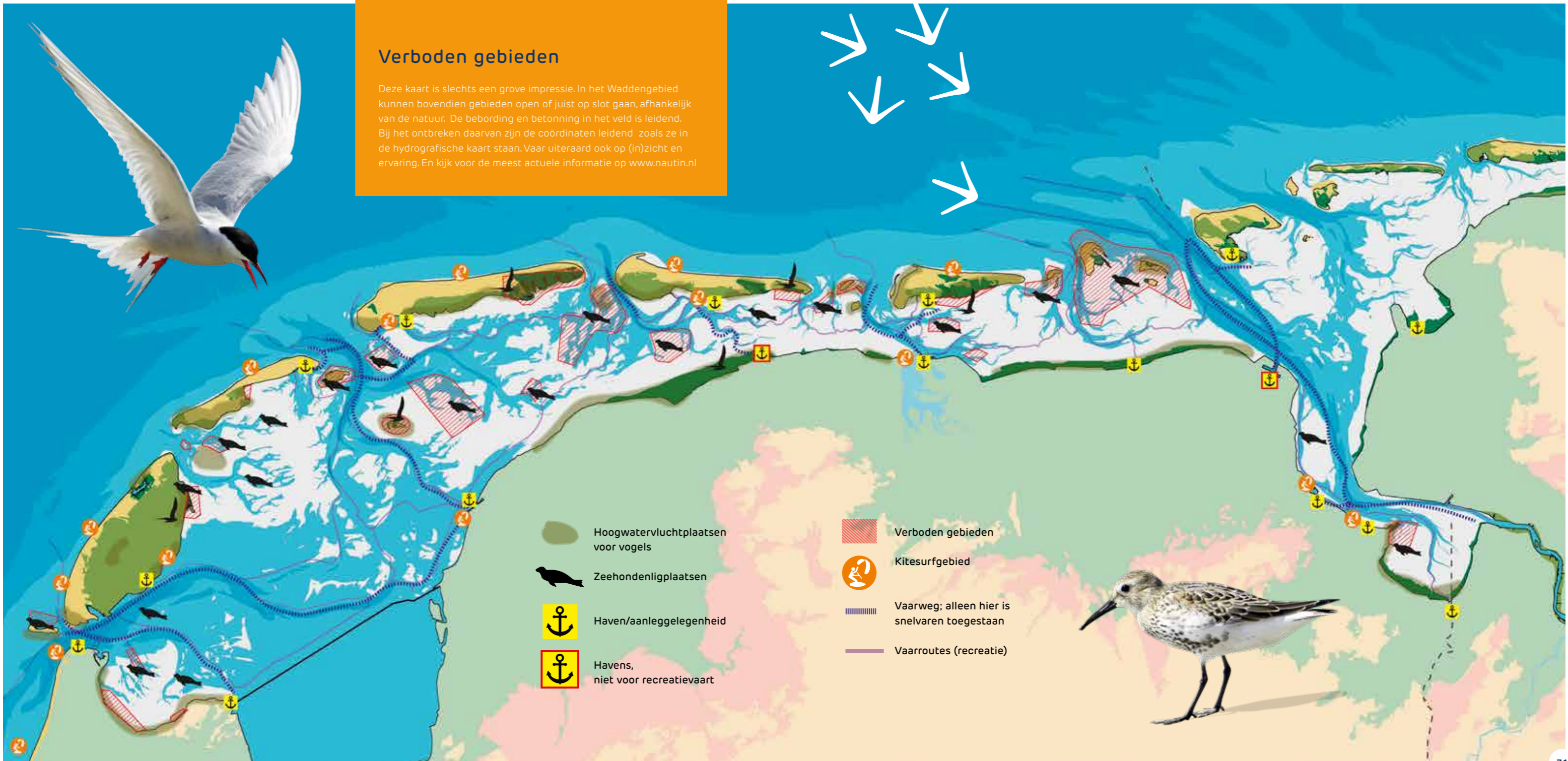
De afgelopen jaren heeft Eelke-Sybren een geleidelijke verandering gezien in het gedrag van mensen in hun rayon. “Volgens

mij neemt het begrip toe. Dat komt mede door de Wadwachters bij posten zoals Richel. Maar ook op charterschepen zien we de schippers tekst en uitleg geven.”



Het bemanningslid van de Waddenunit telt ook vaak vogels. Afgelopen zomer was er een speciale telling om eventuele verstoring in kaart te brengen. Toevallig was het net een regenachtige dag waardoor het rustig was, weinig recreanten en grote aantallen vogels. “Voor mij zijn dat de mooie momenten. Dan loop je in een bijzonder gebied en ben je echt even alleen. Die rust en ruimte daar kan ik echt van genieten.”

Verboden gebieden

Deze kaart is slechts een grove impressie. In het Waddengebied kunnen bovendien gebieden open of juist op slot gaan, afhankelijk van de natuur. De bebording en betonning in het veld is leidend. Bij het ontbreken daarvan zijn de coördinaten leidend zoals ze in de hydrografische kaart staan. Vaar uiteraard ook op (in)zicht en ervaring. En kijk voor de meest actuele informatie op www.nautin.nl



-  Hoogwatervluchtplaatsen voor vogels
-  Zeehondenligplaatsen
-  Haven/aanleggelegenheid
-  Havens, niet voor recreatievaart

-  Verboden gebieden
-  Kitesurfgebied
-  Vaarweg; alleen hier is snelvaren toegestaan
-  Vaarroutes (recreatie)

Marketing Waddengebied

MILJOENENCAMPAGNE VOOR DUURZAAM TOERISME

In Nederland zijn er in 2030 ruim 50% meer toeristen. De komende jaren zal die toestroom begeleid worden door een grote marketingcampagne voor Werelderfgoed Waddenzee.

Een miljoen euro per jaar wordt er de komende 6 jaar gestoken in de promotie van Werelderfgoed Waddenzee. Niet om de meeste toeristen te trekken, maar juist de liefhebbers van natuur en cultuur. Roger Davids is de man die, samen met de marketingorganisaties Merk Fryslân, Holland Boven Amsterdam en Marketing Groningen, aan de slag gaat om het Waddengebied op de kaart te zetten. Een marketeer pur sang. Davids strooit met speels gemak met termen als augmented reality, VR, mobile first en 360's foto's. „Maar de basis blijft nog altijd gewoon de website: visitwadden.nl”

Wie mag beslissen over een miljoen euro per jaar, heeft natuurlijk al wat op zijn cv staan. Zo schreef hij het marketingplan voor Leeuwarden Culturele Hoofdstad van Europa. En hij managede vervolgens de uitvoering van de doelgroepcampagnes. Het aanvankelijke cynisme dat veel Friezen hadden tegen de Europese hoofdstad, smolt gaandeweg als sneeuw voor de zon. De gemeenschap draaide om en kritiek

veranderde in lovende woorden. Maar Davids is er de man niet naar om op zijn lauweren te gaan rusten. “Je bent zo goed als je laatste opdracht.” En dus zet hij zich nu samen met zijn hele team in voor promotie van het Waddengebied.

Geen gemakkelijke opgave, want het is ook een gevecht tegen de beeldvorming. Veel mensen associëren marketing met bussen vol Aziaten, overvolle pleinen en natuurverstoring. „Wij mikken niet op massatoerisme, maar op natuur- en cultuurtoeristen. Dat heeft twee belangrijke voordelen. Ze geven al snel twee keer zoveel geld uit als de gemiddelde toerist. Bovendien gaan ze zorgvulder om met de omgeving.”

Het marketingprogramma is opgebouwd rondom zeven verhaallijnen, zoals Werelderfgoed en Watererfgoed. Beleving is daarbij het sleutelwoord. Het gaat onder meer om bijzondere ervaringen, zoals Wadlopen, Wadeten, kunst en duisternis. De zeven verhaallijnen vormen de basis voor 200 lokale verhalen. Opvallend daarbij is dat tweederde van die verhalen zich afspelen in het kustgebied aan de vaste wal.

De vaste wal is, in vergelijking tot de Waddeneilanden, natuurlijk nog minder bekend als toeristische bestemming. „Bovendien is het ook een veel groter

gebied”, weet Davids. „Dus is het ook logisch dat daar veel activiteiten in gaan zitten.”

Wie denkt dat marketing vooral reclame maken is, heeft het mis. „We gaan echt het verhaal van het gebied vertellen. Waarom is het Werelderfgoed? Wat maakt het zo bijzonder. En dat doen we niet alleen. Dat doen we samen, onder het motto: Wij Wadden Werelderfgoed. Ondernemers kunnen zich aansluiten bij de routes en ambassadeur worden. En de Waddenvereniging organiseert bijvoorbeeld



“We moeten vechten tegen de beeldvorming omtrent toerisme.”

- Roger Davids -



cursussen zodat ondernemers ook het verhaal kennen van de unieke natuur.”

Hoewel de focus in de eerste jaren op wandelen en fietsen ligt, wordt ook de vaarrecreatant meegenomen in de campagne. De (jacht)havens zijn onderdeel van routes en anders zijn de routes altijd wel in de buurt. De aandacht in de pers zal de komende tijd toenemen. Internationaal, maar ook in de landelijke en regionale kranten. Op verschillende plekken kun je het Wad 'in het echt beleven' via een virtuele voorstelling. En wie in de jachthaven even op de website visitwadden.nl gaat, krijgt genoeg mee van de campagne.

In de voorgaande jaren hebben het Actieplan Vaarrecreatie en Werelderfgoed Waddenzee al samengewerkt. Zo is er een online campagne geweest over de Erecode, onder meer op Facebook. Mede door dit soort initiatieven is de bekendheid met de Erecode in de afgelopen jaren weer toegenomen. Van 40% in 2016 naar 50% in 2018. Nu het Actieplan stopt, neemt Werelderfgoed Waddenzee het stokje helemaal over.

Een mooi resultaat weet Karina Pool van Merk Fryslân. Ze is inmiddels aangeschoven bij het gesprek. „De Erecode is een kleiner, maar wel een belangrijk onderdeel in de campagne. Duurzaamheid staat voorop.

Het gedrag op het Wad is daar onderdeel van. We gaan niet op een betuttelende manier vertellen wat niet mag. We houden het positief. Hoe kun je helpen? Nou door bijvoorbeeld een tasje mee te nemen en troep op te ruimen.”

Voor beide marketeers geldt dat de promotie van het Waddengebied zo'n leuke klus is vanwege de unieke natuur. Davids: „Het gaat niet om zoveel mogelijk toeristen, maar om de juiste. Zo lever je een bijdrage aan de economie, aan de ecologie en aan de leefbaarheid in het gebied. Duurzaam Toerisme is een unieke kans voor de natuur en de economie van het Waddengebied.”

Monitoring op basis van data

WAT VERTELLEN DE CIJFERS OVER VAARRECREATIE WADDENZEE?

Wie beleid maakt, maatregelen uitvoert en gesprekken houdt moet ook weten wat er precies gebeurt op de Waddenzee. Naast de traditionele waarnemingen, begonnen de opdrachtgevers van het Actieplan ook een experiment met wetenschappers. Kan het verzamelen van data een nieuw licht werpen op vaarrecreatie op de Wadden? Een overzicht van de uitkomsten.



Overzicht van motorboten op het Wad. De routes in het westen zijn duidelijk drukker dan het oosten.

De hoeveelheid vaarrecreanten op het Wad neemt af, maar de verblijfsduur neemt toe. Daardoor is het lastig om een oordeel te geven over de druk van vaarrecreatie op de Waddenzee. De aantallen vogels en zeehonden groeien nog steeds licht. Verstoringen van natuurwaarden zijn relatief zeldzaam.

Dit blijkt uit het jaarlijkse integrale onderzoek naar vaarrecreatie en natuurwaarden in de Waddenzee. Het onderzoek wordt uitgevoerd door een consortium van onderzoeksinstituten met ETFI,

RUG, SOVON, de Karekiet en Altenburg & Wymenga. De wetenschappers doen dit in opdracht van het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee (Ik pas op het Wad). Het doel is om de kennis te vergroten over de interactie tussen natuur en watersportrecreatie op het Wad.

1. Vaarbewegingen op het Wad

Vanaf 1982 tellen de zes grote sluisen aan de Waddenzee de in- en uitgaande recreatievaart. De topperiode was in 2002-2009 met steeds meer dan 110.000 passages. Daarna is er een

dalende trend te zien. Het totaal van de sluispassages in 2017 was met 83.801 zo'n 7% minder dan in 2016. Dit wordt vooral verklaard door een daling van de chartervaart.

Toch betekent dit niet dat het automatisch rustiger wordt in het Waddengebied. In de afgelopen 34 jaar is het aantal ligplaatsen in de jachthavens flink gegroeid en de passanten blijven veel langer liggen. Voor de grote jachthavens is het aantal van 27.000 gestegen naar 90.000 overnachtingen. Het leeuwen-

deel verblijft op Texel, Terschelling en Vlieland. De vaarbewegingen naar deze drie jachthavens verlopen vrijwel allemaal via de brede betonde vaargeulen.

2. Radar en AIS

Veel schepen varen met een AIS aan boord. Dit is een geografisch informatiesysteem om de veiligheid te waarborgen voor de scheepvaart. AIS is verplicht voor passagiersvaart en boten die groter zijn dan 20 meter. De schatting is dat een derde van de kleinere boten ook AIS heeft. De dataset kent wel een tekortkoming: echt kleine vaartuigen, zoals RIB's en kano's vallen buiten het bereik van het onderzoek.

Door een analyse van de vele miljoenen AIS-data krijg je wel een goed ruimtelijk beeld van de vaarbewegingen op het Wad. Het meeste scheepvaartverkeer bevindt zich binnen de vaargeulen. Gemiddeld bedraagt dit zo'n 72% van het totaal.

Ook het snelvaren lijkt relatief gezien binnen de perken te blijven. Minder dan 1% van de AIS-gebruikers vaart te hard, waar dat niet mag.

Bepaalde afgesloten natuurgebieden worden redelijk vaak betreden. Enerzijds

gaat het hier om relatief veel grensgebieden. Anderzijds bestaat het vermoeden dat bij 'echte betredingen' van het afgesloten gebied, het vaak gaat om vergunninghouders (De AIS-dataset is immers geanonimiseerd).

3. Tellingen vogels en zeehonden

Eind jaren zeventig van de vorige eeuw varieerde het seizoengemiddelde van de Nederlandse Waddenzee rond de 600.000 Wadvogels. In het jaar 2017 is dat gegroeid naar ruim 800.000. Dat lijkt gunstig, maar voor de Waddenzee als geheel (dus inclusief Duitsland en Denemarken) is er een afname.

Er zijn ook verschillen tussen de vogelsoorten. Zo neemt de scholekster al twintig jaar af. De verschillende soorten wormeneters nemen juist sterk toe in de westelijke Waddenzee, maar in de oostelijke Waddenzee is deze trend alleen duidelijk voor de Bontbekplevier en de Drieteenstrandloper. Verstoring op het Wad van vogels gebeurt in 30% van de gevallen door roofvogels. De mens veroorzaakt de overige 70%.

De aantallen gewone- en grijze zeehonden nemen nog steeds toe. Ook in 2017 was dit het geval. Bij gewone zeehonden gaat het om ruim 8.000 exemplaren

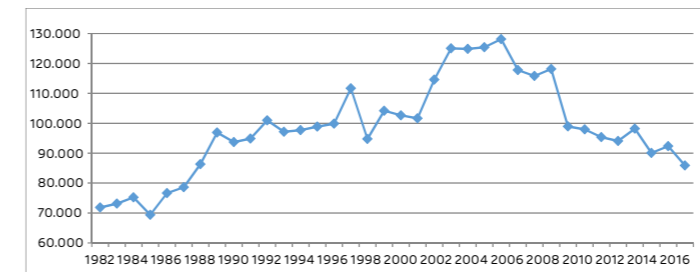
en bij grijze zeehonden is dit de helft (4.000).

4. Confrontatie Natuur en Watersport

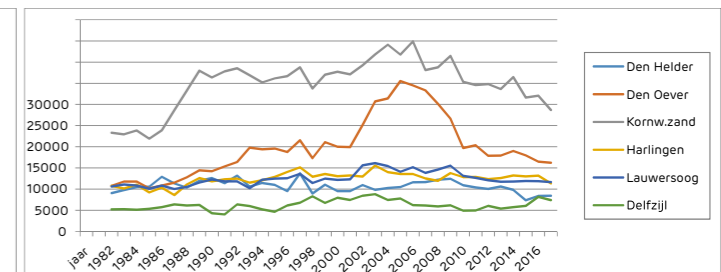
Via Oog voor het Wad geven beheerders, onderzoekers en Wadwachters aan waar verstoringen plaatsvinden op bepaalde momenten. Een duidelijke verbetering is er waargenomen bij de Blauwe Balg (tussen Ameland en Terschelling). Doordat de betonde geul 300 meter is verplaatst, is hier nu minder verstoring waargenomen van zeehonden en vogels. In zijn algemeenheid geldt dat waar mensen lopen, daar vliegen de vogels weg of gaan de zeehonden te water.

Bij de ingevoerde waarnemingen in Oog voor het Wad is bij ruim 20% een effect op de natuur gezien, zoals opvliegen van vogels en het te water gaan van zeehonden. Het is op dit moment nog onduidelijk in hoeverre dit beeld representatief is en in welke mate het gedrag van dieren hierdoor beïnvloed wordt. De komende jaren is het dan ook van belang dat deze dataset verder groeit.

www.ikpasophetwad.nl



Totale passages van alle sluisen 1982-2017.



Sluispassages 1982-2017.

Werelderfgoed status Waddenzee:

JACHTHAVENS DUURZAAM TOEGANKELIJK EN BEREIKBAAR HOUDEN

Overnachten in één van de vele mooie jachthavens langs de Waddenkust is een bijzondere ervaring. Maar de bereikbaarheid is soms niet zo vanzelfsprekend als dat het lijkt. „Het is elke dag een gevecht tegen de aanslibbing.“

Havens aan de Waddenzee hebben last van aanslibbing. Hoe dichter de jachthaven bij een wantij ligt, hoe groter het probleem. Mede daardoor hoeft er bij Texel vrijwel niet gebaggerd te worden, maar is de haven van Schiermonnikoog juist vaak in het nieuws vanwege de bagger- en bereikbaarheidsproblematiek.

Soms moet je een getijdentabel erbij pakken om te zien wat precies het goede moment is om te vertrekken of om binnen te varen. Voor sommigen is dat juist de charme van het Waddengebied.

Niets doen is geen optie

Niets doen is in elk geval geen optie. De havens zijn belangrijk voor de lokale economie maar ze geven de watersporter ook de mogelijkheid om het wad op een unieke manier te ontdekken. Doordat er nu eenmaal veel slib in het water zit, worden geulen en havens ondieper. Om een goede bereikbaarheid te garanderen, wordt er hard gewerkt.



“De Waddenzee slibt nu nog dicht. Niets doen is geen optie”

- Hans Danel -

Een man die de afgelopen jaren er mede voor heeft gezorgd dat vaarrecreanten 'gewoon' overal binnen konden varen, is Hans Danel. Hans die opgegroeid is in de Biesbosch, was als kind al gefascineerd door de eb/vloed natuur. Geen wonder dus dat hij later Mariene Biologie ging studeren in Groningen en nog een kopstudie aquatische ecologie volgde in Amsterdam. Hans werkt al ruim dertig jaar aan ruimtelijke ordeningsvraagstukken in- en om de Waddenzee. Hij ging ondermeer als adviseur aan de slag bij Grontmij, stond aan de wieg van brakwater getijde gebieden en mocht later als Hoofd Beleid en Onderzoek van Waterschap Hunze en Aa's aan de slag met Polder Breebaart.

Duitse Wad

Met regelmaat is Hans zelf ook op het wad aan het varen. „Ik zeil vooral veel op het Duitse Wad. De betonning en >>>

>>> vervolg jachthavens duurzaam toegankelijk en bereikbaar houden

beprikking is daar correct en alles is daar n t wat dynamischer.”

Vanaf 2012 raakte Hans ook actief betrokken bij het Convenant Vaarrecreatie en het latere Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee. Het adviesbureau van Hans, HDidee Advies & Coaching, werd dat jaar gevraagd een analyse op te stellen van hoe om te gaan met de toenemende drukte in jachthavens en de bereikbaarheid en toegankelijkheid daarvan.

Zandhonger Waddenzee

Vooraf voor de oostelijke havens (met name Schiermonnikoog en Noordpolderzijl) is de bereikbaarheid en toegankelijkheid een issue. De Waddenzee verzandt namelijk. Dat betekent dat er meer aanvoer is van sediment, dan dat er weggaat. Daardoor stijgen de kosten voor het onderhoud van vaargeulen en jachthavens. Wetenschappers schatten in dat de ‘zandhonger’ nog tot ongeveer 2030 zal duren.

Tot voor kort werd het simpel op diepte houden van deze jachthavens gezien als d  manier om de aanslibbing te bestrijden. Maar dat is een vicieuze cirkel waar je niet uitkomt, vertelt de baggerstrategie-adviseur. “Op het wad weet je  n ding zeker: als je een gat graaft is het volgend jaar weer dicht. Op moeilijk bereikbare plekken kleinschalig en jaarlijks vele kubieke meters slib moeten verwijderen, is natuurlijk ‘interessant’ voor baggeraars, maar dat wordt voor de eigenaren en beheerders van de jachthavens een steeds grotere financiële last.”

Nieuwe aanpak

HDidee heeft daarom een nieuwe aanpak geïntroduceerd. Grofweg valt de aanpak uiteen in drie stappen: (1) vakkundige analyse van de lokale omstandigheden van de aanslibbing; (2) het toepassen van alternatieve baggermethoden en (3) het intensief begeleiden van de uit te voeren baggerstrategie.

Centraal bij deze aanpak staat het woord ‘regie’. „Om een voorbeeld te geven. Als elke haven voor zich een baggeraar inhuurt op ad-hoc basis, dan vliegt zo’n ondernemer het ene moment naar Noord-Holland en het volgende moment naar Oost-Groningen. Met goede regie kun je dit slim plannen en een enorm kostenvoordeel behalen. Dat kan oplopen tot wel vijftig procent!”

Door een uitgekende baggerstrategie toe te passen, afgestemd op tij, stroming, diepten, morfologie en sedimentsamenstellingen, zijn voor verschillende jachthavens de afgelopen jaren goede resultaten behaald in termen van bereikbaarheid en toegankelijkheid in het vaarseizoen.

Preventief handelen

Belangrijk principe daarbij is volgens Hans dat er veel meer moet worden ingezet op het zoveel mogelijk voorkómen van de jaarlijks aanslibbing. Zo heeft bijvoorbeeld de ‘drempel’ die in veel situaties vlak voor de jachthaven ligt, een belangrijke functie om de aanslibbing in de jachthaven te verminderen. Een ander voorbeeld van het voorkómen van aanslibbing is de aanleg van een zogenaamde Spoelzee. Dit moet ervoor

zorgen dat de aanslibbing van aanloopgeul  n jachthaven aanzienlijk wordt beperkt.

Een punt van zorg voor de bagger-adviseur is de bestaande wet- en regelgeving. „Die is niet meer van deze tijd”, vertelt hij. „Het zou mooi zijn als er ruimte wordt geboden om bijvoorbeeld drempels in aanloopgeulen vlak te houden. Dit later in het seizoen alsn g moeten doen, leidt tot meer verstoring en energieverstopping omdat er veel meer tijd moet worden gestoken in het verwijderen van sliblagen, die inmiddels hard zijn geworden. Het is duurder en slechter voor de natuur. Hoe wil je dat maatschappelijk uitleggen?”

Hartenwens

Voor de toekomst van een goede bereikbaarheid van het Waddengebied heeft Hans nog een hartenwens. „Ik zou heel graag zien dat er een collectief van opdrachtgevers een pool van, veelal kleine zelfstandige, baggeraars de opdracht geeft het nautisch beheer en onderhoud uit te voeren. Dit graag voor meerdere jaren. Daarmee realiseren we aanzienlijke kostenbesparingen en dagen we de baggeraars uit om te investeren in innovatieve bagger technieken. Zo houden we de jachthavens in en langs onze Waddenzee bereikbaar en toegankelijk!”

Voor meer informatie en contact:
www.hdidee.nl



NIEUWE OPLOSSING ZOMERVAARROUTE WAARDGRONDEN TERSCHELLING

Na jaren van passen en meten is er in goed overleg een nieuwe oplossing gevonden voor de extra vaarroute in de Waddenzee. Het gaat om de route door de Waardgronden Terschelling, ten zuiden van Terschelling en Ameland.

Deze extra vaarroute die, bij wijze van proef, al sinds 2015 wordt opgesteld in de zomerperiode, zorgde de afgelopen jaren voor organisatorische uitdagingen. Elk jaar blijkt het lastig om de markeringstonnen op tijd het water in te krijgen. Afgelopen jaar lukte dat zelfs helemaal niet. Waardoor de route officieel niet werd opgesteld.

Zeehondenpups

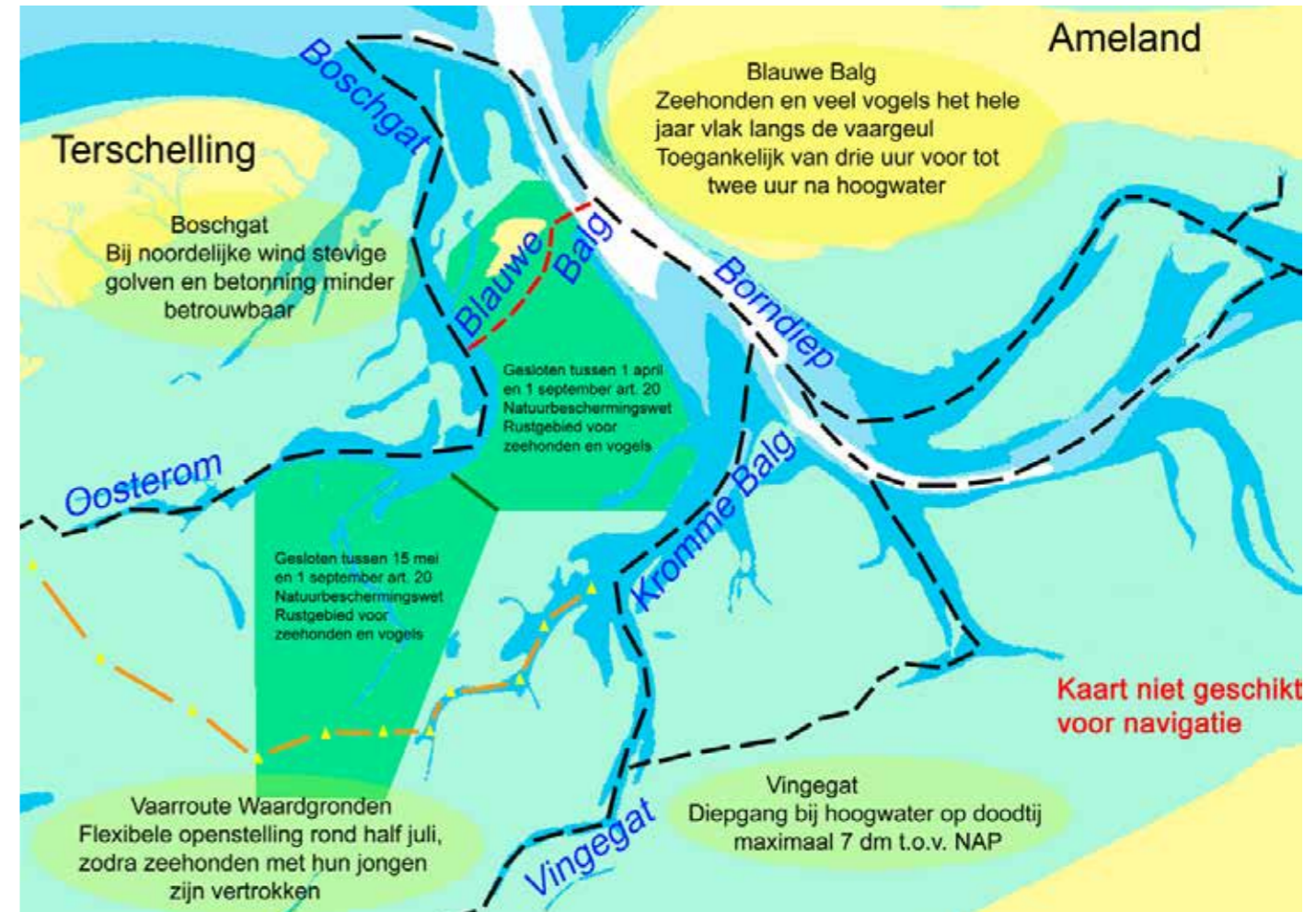
De route loopt normaliter tot 1 september door gesloten gebied. Openstelling vóór die tijd mag pas als de Waddenunit (Ministerie LNV) de route vrij geeft. Dat is het geval als de gewone zeehonden die daar in de omgeving hun jongen baren en zogen, zijn vertrokken uit het gebied. Dat moment is niet vooraf te voorspellen.

Slechts twee tonnen neerleggen

Rijkswaterstaat (RWS) lanceerde daarom bij een evaluatiebijeenkomst vanuit het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee een nieuw voorstel. Bedoeling is om niet de hele route meer met tonnen te markeren, maar slechts twee tonnen die de grens van het gesloten gebied aan de oostkant en de westkant markeren. Deze twee tonnen kunnen op tijd geplaatst worden. De route wordt bekend gemaakt via Bericht voor Zeevarenden met zogenaamde "waypoints". Dat zijn de coördinaten van de hele route.

Enthousiaste reacties

De Wadvvaarders, het Watersportverbond,



de BBZ en de Waddenunit reageerden enthousiast op het voorstel van RWS. De route kan vanwege deze werkwijze doorgaan. In 2019 gaat het om een proef. Daarna moet blijken of dit ook in de toekomst zo wordt gedaan.

De kleinere hoeveelheid tonnen appelleert bovendien aan het 'vrije gevoel' van het wadvaren. Op de hydrografische kaart 2019 is de route met een aparte noot aangegeven.

Voordelen extra route

De extra route is geen vervanger van, maar een aanvulling op de gebruikelijke route (de noordelijke) over de Blauwe Balg. De extra zomerroute heeft als voordeel dat het beduidend korter is en veiliger. Bijkomend voordeel is dat de noordelijke route wordt ontlast. Daar liggen ook veel zeehonden vlak langs de route en die worden regelmatig verstoord. De extra route zorgt dan voor meer rust.

Dynamisch zoneren

De extra zomervaarroute is onderdeel van het concept van dynamisch zoneren. Hierbij maken de overheden een gebaar richting de recreatievaart om, indien de natuur het toelaat, toch gebruik te maken van gesloten gebieden in Werelderfgoed Waddenzee.



Ik pas op het Wad!

GENIETEN MET RESPECT VOOR DE WADDENNATUUR

De 'Erecode voor Wadliefhebbers' geldt voor iedereen die vaart of loopt op het wad. Uitgangspunt van deze Erecode is de verantwoordelijkheid en het inzicht van de wadliefhebbers.

Als u zich aan de Erecode houdt:

- kunnen vogels voldoende eten en rusten om gezond te blijven, voldoende jongen te krijgen en groot te brengen en voldoende vetreserves op te doen voor de lange trekreizen;

- kunnen zeehonden voldoende rusten om gezond te blijven, te verharen en hun jongen groot te brengen;

- kunt u blijven genieten van al die rijke en unieke natuur in deze laatste wildernis van Nederland, het Werelderfgoed Waddenzee!



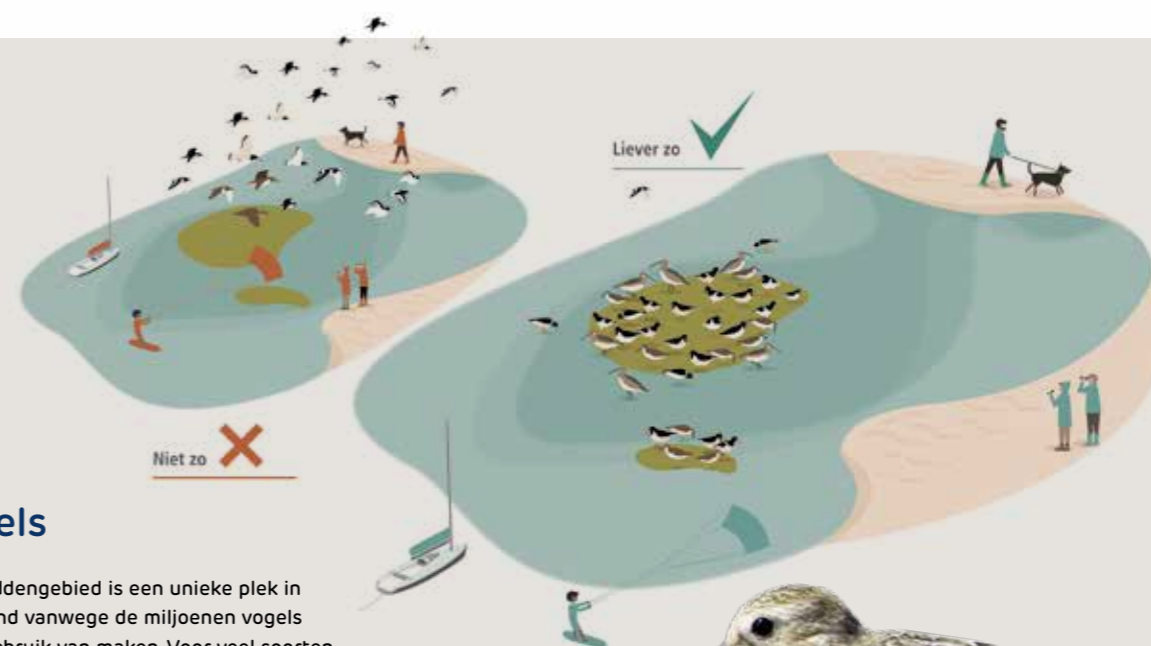
Zeehonden

Op wie maken ze geen verpletterende indruk? Zeehonden! Zodra zij ergens hun kop uit het water steken, wordt dat met de nodige oohs en aah's begroet. En de kans dat je ze ziet, is heel groot. In de Nederlandse Waddenzee zwemmen er meer dan 10.000 rond.

"Juist omdat ze zo leuk zijn, komen mensen soms iets te dichtbij", zegt Jan Beekman, coördinator van de campagne 'Ik pas op het Wad'. "Vooral als de dieren jongen hebben en op een zandplaat liggen is dat een probleem. De moeder

vlucht het water in. Zo mist het jong een zoogbeurt. Bovendien zorgt de stress voor een extra energieverlies. Zowel bij het jong als de moeder en er is een kans dat ze elkaar kwijtraken."

- Vaar niet te dicht langs oevers waar zeehonden rusten.
- Ga niet ankeren of droogvallen in de buurt van rustende zeehonden.
- Loop er zeker nooit naar toe.
- Weet dat zodra een zeehond zijn kop opsteekt, u te dicht bij de groep komt.



Vogels

Het Waddengebied is een unieke plek in Nederland vanwege de miljoenen vogels die er gebruik van maken. Voor veel soorten is het de broedplek en voor andere een noodzakelijke tussenstop op hun loodzware trektochten van het hoge Noorden naar Afrika en vice versa.

Bijtanken en uitrusten is het devies. Doen ze dat niet, dan hebben ze niet genoeg energie om jongen groot te brengen of overleven ze de lange trektochten eenvoudigweg niet. Voor trek- en broedvogels is genoeg rust een noodzaak om te overleven. De Erecode roept dan ook wadliefhebber op om afstand te houden als de eerste vogels wegliegen, ben je in elk geval te dichtbij. Loop dan niet verder, maar stop of keer om.

- Vaar niet te dicht langs hoogwatervluchtplaatsen.
- Anker op voldoende afstand van hoogwatervluchtplaatsen.
- Ga pas van boord als vogels die op de waterlijn foerageren zijn verdwenen.
- Loop niet naar groepen vogels toe.
- Blijf als groep(je) dicht bij elkaar en waaier niet uit.
- Houd extra afstand tot grotere vogels, zoals wulp en lepelaar.

- Houd afstand tot broedende vogels en vogels met jongen.
- Zorg dat u bij opkomend water weer op tijd aan boord bent, zonder de vogels te verstoren.
- Weet dat als de eerste vogels opvliegen, u te dichtbij komt.

Tenslotte

- Goed zeemanschap gaat boven alles.
- Vaar met een actuele hydrografische kaart.
- Blijf uit gebieden die gesloten zijn op grond van artikel 2.5 Natuurbeschermingswet 2016 en andere regelgeving.
- De schipper is en blijft verantwoordelijk voor het gedrag van zijn opvarenden.
- Val niet te lang achter elkaar op dezelfde plaats droog: maximaal twee of drie tijen.
- Bij een wandeling op het Wad geldt de Provinciale Wadloopverordening, ook bij wandelingen vanaf een schip. Groepen groter dan 7 personen mogen niet verder van hun boot gaan dan 500 meter zonder vergunning.



Meer weten

www.ikpasophetwad.nl

Actuele vaarinformatie

www.nautin.nl
Marifoonkanaal 4
0562-44.31.00

Waddenzee Werelderfgoed

www.visitwadden.nl



IK PAS OP HET
WAD

WADDENZEE
WERELDERFGOED